

**“ТАСДИҚЛАНГАН”
“DORI-DARMON” акциядорлик
компанияси Кузатув кенгашининг
2016 йил «30»июндаги
16/9-сон баённомаси қарори билан**

Мажлис раиси

_____ **Р.А. Аминов**

**«DORI-DARMON»
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИНинг
«ИЧКИ АУДИТ ХИЗМАТИ ТЎҒРИСИДА»ГИ
НИЗОМИ
(Янги тахрир)**

1. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1.1. “DORI-DARMON” акциядорлик компаниясининг (кейinchалик-«Компания») ички аудит хизмати тўғрисидаги мазкур Низом (кейinchалик-«Низом») Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Қимматли қоғозлар бозорини яна ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2006 йил 27 сентябрдаги ПҚ-475-сон қарори ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Устав фондида давлат улуши бўлган компанияларининг самарали бошқарилишини ва давлат мулкнинг зарур даражада ҳисобга олинишини таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида” 2006 йил 16 октябрдаги 215-сонли қарорларига мувофиқ ички аудитини ташкил этишга қўйиладиган ягона талабларни ҳамда унинг ишини ташкил этишнинг методологик асосларини белгилайди.

1.2. Мазкур Низом мақсадлари учун қуйидаги тушунчалардан фойдаланилади:

Ички аудит - Компания бошқарувини ижро этувчи органи ва таркибий бўлинмалар томонидан Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига, таъсис ҳужжагларига ва ички ҳужжатларга риоя қилинишини текшириш ва мониторинг олиб бориш йўли билан улар ишини назорат қилиш ва баҳолаш, маълумотларнинг бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисоботда акс эттирилишининг тўлиқлиги ва ишончлилигини таъминлаш, хўжалик операцияларини амалга оширишнинг белгиланган қоидалари ва таомиллари, активларнинг сақланиши ҳамда корпоратив бошқариш принциплари жорий этилиши бўйича Компания таркибий бўлинмасининг (ички аудит хизмати) фаолияти;

ички аудит хизмати - мазкур Низом талаблари ҳисобга олинган ҳолда Компания Кузатув кенгашининг қарори билан ташкил этиладиган, Компаниянинг ички аудитини амалга оширадиган таркибий бўлинмасидир.

II. ИЧКИ АУДИТ ХИЗМАТИНИНГ АСОСИЙ ВАЗИФАЛАРИ ВА ФУНКЦИЯЛАРИ

2.1 Қуйидагилар ички аудит хизматининг асосий вазифалари ҳисобланади:

- кузатув кенгашини ишончли ахборот билан таъминлаш ва ички аудит амалга оширилиши натижалари бўйича Компания фаолиятини такомиллаштиришга доир таклифларни тайёрлаш;
- ички аудит жараёнида аниқланадиган камчиликларни бартараф этиш юзасидан Компания бошқарув органларига тавсияларни киритиш, уларнинг бартараф этилишини назорат қилиш.

2.2 Қуйидагилар ички аудит хизматининг асосий функциялари ҳисобланади:

- ҳар йили Компаниянинг кузатув кенгаши томонидан тасдиқланадиган режага мувофиқ мазкур Низомнинг 6.1 -бандида кўрсатилган йўналишлар бўйича тегишли текширишлар ўтказиш йўли билан ички аудитни амалга ошириш (ҳар чоракда ва ҳисобот йили якунлари бўйича);
- тузилган хўжалик шартномаларининг қонун ҳужжатларига мувофиқлиги юзасидан экспертиза ўтказиш;
- бухгалтерия ҳисобини юритишда ва молиявий ҳисоботни тузишда Компаниянинг таркибий бўлинмалари мурожат қилган вақтда методик ёрдам бериш, уларга молия, солиқ, банк қонунлари ва бошқа қонун ҳужжатлари масалалари бўйича маслаҳатлар бериш;
- техник топшириқларни ишлаб чиқишда, ташқи аудиторлик ташкилотларининг таклифларини баҳолашда ҳамда аудиторлик текширишларини ўтказиш учун ташқи аудиторлик ташкилотини танлашда тавсияларни тайёрлашда Компаниянинг кузатув кенгашига қўмаклашиш.

III. ИЧКИ АУДИТ ХИЗМАТИНИНГ ҲУҚУҚ ВА М АЖБУРИЯТЛАРИ

3.1. Ички аудит қуйидаги ҳуқуқларга эгадир:

- ички аудитни амалга ошириш давомида пайдо бўладиган масалалар бўйича Компаниянинг ҳужжатларини (раҳбарнинг буйруқлари, фармойишлари, бошқарув органлари қарорлари, маълумотномалар, ҳисоб-китоблар, зарур ҳужжатларнинг тасдиқланган нусхалари ва бошқа ҳужжатларни), Компания мансабдор ва масъул шахсларидан оғзаки ва ёзма тушунтиришлар олиш;
- ички аудитни ўтказишга қўмаклашиш учун Компаниянинг тегишли мутахассисларини жалб этиш;
- ички аудит хизмати ички назоратни, шу жумладан, 50 фоиздан зиёд улуши Компанияга тегишли бўлган юридик шахслар билан ўтказилган операциялар устидан назоратни амалга ошириш ваколатига эга.

3.2. Ички аудит хизмати қуйидагиларга мажбур:

- ички аудитни амалга оширишда мазкур Низом ва бошқа қонун ҳужжатлари талабларига риоя қилиш;
- мазкур Низомнинг 6.2 - 6.7 бандларида белгиланган талабларга мувофиқ ҳисоботлар тузиш;
- молия ҳисоботи кўрсаткичларини текшириш;
- ички аудитни амалга оширишда олинган ахборотнинг махфийлигига риоя қилиш;
- Компанияга унинг мансабдор шахслари ва бошқа ходимлари томонидан зарар етказилганидан далолат берувчи ҳолатлар аниқланган тақдирда бу ҳақда дарҳол Компаниянинг кузатув кенгашига хабар бериш ва аудиторлик ҳисоботида тегишли ёзувни қайд этиш;
- активларни хатловдан ўтказишда ва қонунда белгиланган тартибда унинг ўз вақтида амалга оширилишини назорат қилишда иштирок этиш.

3.3. Ички аудит хизмати қонун ҳужжатларига ва Компаниянинг таъсис ҳужжатларига мувофиқ бошқа мажбуриятларга ҳам эга бўлиши мумкин.

IV. ИЧКИ АУДИТ ХИЗМАТИГА ҚЎЙИЛАДИГАН ТАЛАБЛАР

4.1. Ички аудит хизмати ходимлари қуйидаги талабларга жавоб бериши керак:

- Аудиторнинг малака сертификатига эга бўлиш;
- Ўзбекистон Республикаси олий таълим муассасаларида ёхуд Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига мувофиқ, Ўзбекистон Республикасидаги таълимга тенглиги эътироф этилган хорижий давлат таълим муассасасида олинган олий иқтисодий маълумотга эга бўлиш.

4.2. Ички аудит хизмати ички аудитор сертификатига эга бўлган унинг раҳбари бошчилик қилади. Ҳар йили ички аудит хизмати раҳбари ички аудит хизмати харажатларининг йиллик сметасини тузади ва уни тасдиқлаш учун Компаниянинг кузатув кенгашига тақдим этади.

4.3. Ички аудит хизмати раҳбари бўлмаган вақтда, унинг вазифараларини ички аудит хизмати раҳбарининг муовини зиммасига юклатилади.

4.4. Ички аудит хизмати ходимларининг касб даражаси тегишли лицензияга эга бўлган таълим муассасаларида мунтазамлилик асосида уларнинг малакасини ошириш воситасида саъйланиши керак.

4.5. Ички аудит хизмати ходимлари Компания кузатув кенгаши томонидан ҳар йили аттестациядан ўтказилиши керак.

V. ИЧКИ АУДИТ ХИЗМАТИНИНГ МУСТАҚИЛЛИГИ

5.1. Қуйидагилар ички аудит хизмати мустақиллигининг асосий шартлари ҳисобланади:

- ички аудит хизмати раҳбарини ва унинг ходимларини лавозимга тайинлаш ва эгаллаб турган лавозимидан озод этиш Компания кузатув кенгаши томонидан амалга оширилади;
- иш ҳақи миқдорини ва бошқа тўловларни белгилаш Компания кузатув кенгаши томонидан тасдиқланган “Ички аудит хизматини моддий рағбатлантириш тўғрисида”ги Низомига асосан амалга оширилади;
- Компания кузатув кенгашига бевосита бўйсунуш.

VI. ИЧКИ АУДИТ ЎТКАЗИШГА ВА УНИ ЎТКАЗИШ НАТИЖАЛАРИ БЎЙИЧА ЙИҒМА ҲИСОБОТ ТУЗИШГА ҚЎЙИЛАДИГАН ТАЛАБЛАР

6.1. Ички аудит:

- тасдиқланган бизнес-режа бажарилишини;
- корпоратив бошқариш принципларига риоя қилинишини;
- бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисобнинг ҳолатини;
- солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўғри ҳисоблаб чиқилиши ва тўланишини;
- молия-хўжалик фаолиятини амалга оширишда қонун ҳужжатларига риоя этилишини;
- активларнинг ҳолатини;

- ички назоратнинг ҳолатини текшириш ва уларнинг мониторингини олиб бориш йўли билан ички аудит хизмати ходимлари томонидан амалга оширилади.

- Кузатув кенгаш томонидан Компания ихтисосидан келиб чиқиб қонун ҳужжатларига мувофиқ текширишни ўтказишнинг бошқа йўналишлари белгиланиши мумкин.

6.2. Ўтказилган текширишлар натижалари бўйича бевосита уни ўтказган ходим (ходимлар) томонидан имзоланадиган тегишли ҳисоботлар тузилади.

Бунда:

а) бизнес-режа бажарилишини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисобот қуйидагиларни ўз ичига олиши керак:

- унинг бажарилишининг миқдор ва сифат кўрсаткичлари таҳлили;

- унинг бажарилиши таъминланмаган тақдирда, бажарилмаслик сабабларнинг баёни, зарур бўлса айбдор мансабдор шахслар шахсан кўрсатилган ҳолда;

б) корпоратив бошқариш принципларига риоя қилишни текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисобот қуйидагиларни ўз ичига олиши керак:

- Компания бошқарув органлари томонидан қабул қилинадиган қарорларнинг самаралилиги, унинг қатнашчилари (муассислар)нинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларига риоя этилиши таҳлили;

корпоратив бошқариш соҳасида қонун ҳужжатлари бузилиши ҳолатлари баёни (таъсис ҳужжатларига риоя қилиш, умумий йиғилишлар ва Компания бошқарув органлари мажлислари ўтказилиши, дивидендлар тўғри ҳисобланиши ва ўз вақтида тўланиши ва ҳоказолар);

в) Компаниянинг бухгалтерия ҳисоби ва молия ҳисоботи ҳолатини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисобот қуйидагиларни ўз ичига олиши керак:

- бухгалтерия ҳисобини юритиш ва молия ҳисоботини тузишнинг белгиланган тартибига риоя қилинишини баҳолаш;

- аниқланган бухгалтерия ҳисоботини юритиш ва молиявий ҳисоботни тайёрлашнинг белгиланган тартиби бузилишининг тавсифи, агар бундай ҳолат мавжуд бўлса;

г) солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўғри ҳисобланиши ва тўланишини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисобот қуйидагиларни ўз ичига олиши керак:

- тузилган ва тегишли органларга тақдим этилган солиқлар ва мажбурий тўловлар ҳисоб-китоби тўғрилигини баҳолаш;

- солиқлар ва мажбурий тўловларни ҳисоблаш ва тўлашнинг белгиланган тартиби бузилиши ҳолатларини, солиқ солинадиган базани белгилашда четга чиқишларни баён қилиш;

д) молия-хўжалик операцияларини амалга оширишда Компания томонидан қонун ҳужжатларига риоя қилинишини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисобот қуйидагиларни ўз ичига олиши керак:

- Компания томонидан амалга оширилган молия-хўжалик операцияларининг қонун ҳужжатларига мувофиқлигини баҳолаш;

- ички аудит давомида аниқланган Компания томонидан амалга оширилган молия-хўжалик операцияларининг қонун ҳужжатларига номувофиқлигини баён қилиш;

е) ички назоратнинг ҳолатини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисобот қуйидагиларни ўз ичига олиши керак:

- ички назорат тизимини ва унинг фаолият кўрсатишидаги мавжуд камчиликларни баён этиш;

- Компания таркибий бўлинмаларидаги ижро интизомининг ҳолати тўғрисидаги маълумотлар, унинг аниқ ходимлари ишидаги мавжуд камчиликлар.

- активларнинг ҳолатини текшириш натижалари активларни хатловдан ўтказишнинг асосланишини ҳамда уларнинг ҳаракати, амалда мавжудлиги ва сақланиши тўғрисидаги маълумотларни ўз ичига олиши керак.

Шунингдек ўтказиладиган текширишлар бўйича барча ҳисоботларда Компания ижро этувчи органи ва унинг таркибий бўлинмалари фаолияти баҳоланишини, аниқланган четга чиқишлар ва қонунни бузишларни бартараф этишга доир тавсияларни, тасдиқлайдиган ҳужжатларнинг тўлиқ пакетини ўз ичига оладиган якуний қисм бўлиши керак.

6.3. Ўтказилган ички аудит якунлари бўйича, мазкур Низомнинг 6.1 ва 6.2-бандларига мувофиқ, ички аудит раҳбари (ёки ички аудит раҳбарининг муовини) томонидан имзоланадиган йиғма ҳисобот тузилади.

6.4. Йиғма ҳисобот:

- таҳлилий қисми;
- якуний қисми;
- тасдиқлайдиган ҳужжатларнинг тўлиқ пакетини ўз ичига олиши керак.

6.5. Йиғма ҳисоботнинг таҳлилий қисми мазкур Низомнинг 6.1. ва 6.2-бандларига мувофиқ, ички аудит ходимлари томонидан ўтказилган текширишлар натижалари тўғрисидаги умумлаштирилган ахборотни ўз ичига олиши керак.

6.6. Ҳисоботнинг якуний қисми:

- Компаниянинг ижро этувчи органи ва таркибий бўлинмалари фаолиятига, шунингдек молиявий кўрсаткичларига умумий баҳони;
- аниқланган четга чиқишлар ва қонунни бузишларни бартараф этиш бўйича ички аудит хизматининг тавсияларини ҳамда Компаниянинг молия-хўжалик фаолияти самарадорлигини оширишга, корпоратив бошқаришни такомиллаштиришга доир умумлаштирилган таклифларни ўз ичига олиши керак.

6.7. Йиғма ҳисобот ички аудит якунлангандан кейин 10 кун мобайнида тугалланиши зарур.

6.8. Йиғма ҳисоботлар бевосита Компаниянинг кузатув кенгашига кўриб чиқиши ва кейинчалик тасдиқлаши учун тақдим этилиши керак. Ҳисоботлар тасдиқлангандан сўнг, унинг нусхалари Компания ижро этувчи органига тақдим этилиши керак.

6.9. Компаниянинг ижро этувчи органи ички аудит натижасида аниқланган камчиликларни бартараф этиш чора-тадбирларини кўриши шарт.

6.10. Ички аудит хизмати текшириш давомида аниқланган қонун бузилишларини бартараф этиш, шунингдек умуман Компаниянинг молия-хўжалик фаолияти самарадорлигини ошириш бўйича чора-тадбирларнинг ўз вақтида ва зарур даражада бажарилиши устидан назорат ўрнатиши керак.

VII. ИЧКИ АУДИТ ХИЗМАТИНИНГ ЖАВОБГАРЛИГИ

7.1. Ички аудит хизмати ходимлари:

- ўзлари ўтказган текширишлар натижалари бузиб кўрсатилганлиги;
- уларга тақдим этилган ёки улар томонидан хизмат вазифаларининг бажарилиши муносабати билан уларга маълум бўлган Компаниянинг сирини ташкил этадиган ахборотнинг махфийлигига риоя қилинмаганлиги;
- олинган ҳужжатларнинг сақланиши ва қайтарилиши таъминланиши учун жавоб берадилар.

7.2. Компаниянинг кузатув кенгаши ҳар чоракда ички аудит хизматининг текширишлар натижалари тўғрисидаги ҳисоботини эшитади, аниқланган камчиликларни бартараф этиш ва Компаниянинг молия-хўжалик фаолияти самарадорлигини ошириш юзасидан чора-тадбирларни кўради.

ҮII. ИЧКИ АУДИТ ХИЗМАТИНИНГ КУЗАТУВ КЕНГАШИ, АКЦИЯДОРЛАР УМУМИЙ ЙИҒИЛИШИ, МИНОРИТАР АКЦИЯДОРЛАР ҚЎМИТАСИ (агар мавжуд бўлса) ВА АКЦИЯДОРЛАР БИЛАН ЎЗАРО ХАМКОРЛИГИ ТАРТИБИ

8.1. Ички аудит хизмати Компания акциядорлари, бошқарув ва назорат органи аъзолари ўртасида ўзаро ишонч, ҳурмат, ҳисобдорлик ва назорат тамойиллари асосидаги ҳамкорликни таъминлайди. Жумладан:

-Ҳисобдорлик тамойили: Ҳар чорақда ва молиявий йил якунларида ички аудит хизмати Аудиторлик қўмитаси билан биргаликда Кузатув кенгашига амалга оширилган ишлар юзасидан ҳисобот беради.

-Назорат тамойили: Кузатув Кенгаши, Ижроия органи, Тафтиш комиссияси ва Аудиторлик қўмитаси ички аудит хизмати билан биргаликда Компаниянинг молиявий хўжалик фаолияти устидан ўзларига берилган ваколатларидан келиб чикган ҳолда доимий назоратнинг олиб боради;

-Ўзаро ишонч ва ҳурмат тамойили: Компаниянинг Кузатув Кенгаши, Ижроия органи, Тафтиш комиссияси ва Аудиторлик қўмитаси ички аудит хизмати билан биргаликда Компания фаолиятини янада ривожлантиришда, ижобий молиявий кўрсаткичларга эришишда ва бошқа Компания фаолияти билан боғлиқ бўлган масалаларни ўзаро ҳамжихатликда бир ёқадан бош чиқариб, ўзаро ишиноч ва ҳурмат асосида амалга оширади.